

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

IX K št. 29/59-19

V imenu Nj. Vel. Kralja!

Okrožno zborni sodišče v Ljubljani je zaradi naredbes z dne 10. apr. 1940, s katero je bila določena glavna razprava, razpravljalo dne 14. maja 1940 javno pod predsedstvom sos. Breliha Ivana, v navzočnosti sos. Kralja Ivana in sos. Lederhasa Rajka kot sodnikov in Klemenca Staneta kot zapisnikarja, v prisotnosti zas. tožilca Ambrožiča Alojzija, njegovega zastopnika odv. Stareta Miloša, prostega obtoženca Rozmana Josipa in branilca dr. Breclja noe. dr. Stanovnika o obtožbi, katero je dvignil zasebni obtožitelj zoper Rozmana Josipa zaradi prestopka po čl. 52/1 z. o tisku in je po predlogu tožilca, naj se obt. kaznuje v smislu obtožnice, dne 14. maja 1940 razsodilo takole:

Rozman Josip,

sin Jožefa in Katarine roj. Povšin, roj. dne 29. novembra 1902 na Jesenicah, rk., poročen, oče dveh otrok, stanujoč v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 22, privatni uradnik in odgovorni urednik »Delavske pravice«, nekaznovan,

je kriv,

da je dne 11. maja 1939 v 20. številki na tretji strani v drugi koloni pod »Po naših krajih« tednika »Delavska pravica«, ki izhaja v Ljubljani kot njegov urednik priobčil pod naslovom »Zveza stavbinec« članek, ki se glasi: »Dobrova. Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade! Ta pregovor se je prav dobro izkazal tudi na Dobrovi v teku dolgotrajne revizije nad poslovanjem bivšega šolskega upravitelja oziroma krajevnega šolskega odbora. Sedaj je ta zadeva dosegla svoj višek. Seveda nam ni znano uradno besedilo revizije, pač pa se govori od hiše do hiše, da je padlo v to afero več bivših in sedanjih odbornikov, med njimi tudi znani sovražnik našega svobodnega lista in organizacije JSZ g. Ambrožič. Tudi on ima zaradi svoje »pozabljenosti« na vesti baje 4000 din. Mnenja smo, da je prav, da se je revizija nadaljevala in pokazala, da ni vse zlato, kar se sveti. Prav pa je tudi, da imamo delavci priliko ogledati si županske kandidate, da bomo znali pravilno ravnati ob bližajočih se občinskih volitvah.« S tem je obt. o zasebnem tožilu priobčil nekaj neresničnega, kar utegne škodovati njegovi časti, dobremu imenu, družabnemu ali pridobitnemu kreditu in zakrivil prestopke klevete po členu 52/1 zak. o tisku ter se zaradi tega obsodi po čl. 56/II z. o tisku z uporabo § 71. t. 5. kz. na

180 din in 120 din, torej skupno na 300 din denarne kazni, plačljive po čl. 40. z. o tisku v 8 dneh po pravomočnosti sodbe in spremeljive v slučaju neizterljivosti v 5 dni zapora.

po §§ 310, 314 kp. na plačilo stroškov kazenskega postopanja in ev. izvršitve kazni, plačljivih v 8 dneh po pravomočnosti sodbe;

po čl. 62. z. o tisku na plačilo mat. odškodnine 200 din zasebnemu tožilcu v 14 dneh po pravomočnosti sodbe;

po čl. 63. zak. o tisku, da mora na svoje stroške objaviti v prvi številki ki izide po dostavitvi pravomočne sodbe na čelu lista »Delavska pravica« dispozitivni del te sodbe.

Plačila povprečnine pa se po § 314. a k. p. oprosti.

Šoferji in zakon o zaščiti delavcev

Med Kovačem Jožefom, avtoprevoznikom v Trziču in njegovim bivšim šoferjem Kumšetom Jožetom je nastal spor zaradi odškodnine za opravljeno nadurno delo. Iz naslova tega dela je zahteval od svojega bivšega delodajalca din 6798,12. Ker Kovač ni hotel plačati tega zneska, je vložil Kumše proti njemu pri okrajnem sodišču v Trziču tožbo.

I.

Okrajno sodišče v Trziču je z razsodbo z dne 9. marca 1940, opr. št. P 21/40/4 razsodilo: Tožbeni zahtevek se zavrne.

Razlogi:

Sodišče je zavrnitev med drugim utemeljevalo takole:

Iz tožnikovih trditvev izhaja, da opira svoj tožbeni zahtevek edino na zakon o zaščiti delavcev oziroma na pravni naslov opravljenih nadur po § 10. omenjenega zakona in ne zahteva plačila za delo, opravljeno preko v pogodbi določenega okvirja.

Tožnikovo mnenje, da velja za toženčevo podjetje osemurni delavnik kot normalen delavnik in da je treba vse preko tega delavnika opravljene nadure plačati kot nadurno delo po § 10. zakona o zaščiti delavcev, ne drži.

Toženca je tožnik sam označil kot avtoprevoznika. Notorno je, da izvaja toženec prosto obrt prevažanja blaga z avtomobili. To izhaja tudi iz obrtnega lista z dne 7. III. 1930 sreskega načelstva v Kranju, ki ga je toženec predložil na vpogled. Taka podjetja spadajo v vsakem primeru med prometna podjetja po § 6., odst. 5., zakona o zaščiti delavcev in ne med industrijska podjetja po odstavku prvem iz tega paragrafa, ne glede na to, kako veliko je število osebja, ki ga tako podjetje zaposluje.

Za taka prometna podjetja predvideva zakon določitev normalnega delavnika po posebni ministerialni uredbi. Taka uredba pa do danes še ni izšla in zato ne veljajo za enkrat za prometna podjetja nikake zakonite omejitve glede dolžine delovnega časa (odločba stola sedmonice, odd. B, Ro 745/39).

Zaradi tega je tožnikov tožbeni zahtevek oprt zgolj na naslov opravljenih nadur preko normalnega delavnika nutemljen in je pri tem dejanskem stanju popolnoma irelevantna trditev tožnika, da je toženec sam v svojem obratu priznal nadure in da je na plačilnih kuvertah delil dogovorjeno plačilo na dva dela, namreč na plačilo za redni delavnik in plačilo za nadure.

II.

Tožnik je proti tej razsodbi vložil priziv na okrožno sodišče v Ljubljani. S sklepom z dne 29. IV. 1940, opr. št. P 21/40 je sklenilo:

Prizivu se ugodi ter se napadena sodba razveljavi in stvar vrne prvemu sodišču v ponovno razpravo in presojo, katero je opraviti šele po pravomočnosti te odločbe.

Obrazložitev:

Tožnik zatrjuje na splošno, da je opravil v toženčevem podjetju gotovo število ur tako preko osemurnega delavnika kakor tudi ob nedeljah. Na katero zakonito določilo opira ta svoj zahtevek, je za sodišče v toliko brezpredmetno, da se presoja ne more omejiti zgolj na vprašanje, če mu gre

plačilo v smislu zakona o zaščiti delavcev. Torej se tu ni držati samo predpisov zakona, ki v resnici za to podjetje, kakršno je toženčevo, ne velja.

Ko pa ugotavlja prva sodba, da izvaja toženec prosto obrt prevažanja blaga z avtomobili, bi sledilo, da spada njegovo podjetje glede delovnega časa pač pod udar uredbe o odpiranju in zapiranju obrtnih poslovalnic z dne 15. IV. 1929 U. l. št. 284, čl. 1., 5., 6., 22. in 43.

Ni torej še iz tega razloga po temelju zavračati tožnikovega zahtevka na plačilo preko rednega dela opravljenih ur, zaradi česar je priziv utemeljen. Toda, ker je treba dognati še število v poštev prihajajočih ur ter razpravljati tudi o ostalih vprašanjih glede višine tožbenega zahtevka, s katerim se prvo sodišče glede na zavzeto temeljno stališče še ni pečalo, je bilo treba stvar vrniti sodišču prve stopnje s pridržkom § 573. epp.

III.

Toženec je proti temu sklepu vložil priziv na vrhovno sodišče v Ljubljani. To je s sklepom z dne 25. X. 1940, Ut 153/40, Pl 419/40, P 21/40-12 sklenilo: Rekuru se ne ugodi.

Razlogi:

Rekurz nima prav, ko spodbija iz razloga pravne pogrešnosti sklep, ki je razveljavil prvostopno sodbo kot pomanjkljivo zaradi pravnopomočnosti.

Po ugotovitvi spodnjih stopenj izvršuje tožena stranka prosto obrt prevažanja blaga z avtomobili. Tega nje-nega podjetja po pravilnejšem tolmačenju zakona ni moči glede na dejanski stan predmetnega primera uvrstiti med ona prometna podjetja, ki jih ima v mislih določba odstavka 5. § 6., zakona o zaščiti delavcev, kot so to: železnice, brodarstva, tramvaji, pošte, brzojavni, telefoni in podobna podjetja, za katero bo po tej določbi določil delovni čas resorni minister v sporazumu z ministrom za socialno politiko. Toženčevo podjetje ni podobno nobenemu od označenih. Za njegovo podjetje velja kot tudi prometno po § 1. zakona o zaščiti delavcev odločba odstavka 6. § 6. cit. zakona, ki določa 8 do 10 urni delovni čas po naravi in teži posla. V smislu in na osnovi odstavka 7. § 6. zakona o zaščiti delavcev je z uredbo o odpiranju in zapiranju trgovin in obrtnih podjetij in o delovnem času pomožnega osebja, izdano od ministrstva za socialno politiko v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo, s členom 22. določen za pomožno osebje delovni čas z največ 10 urami na dan, odnosno 60 urami na teden.

Tak delovni čas velja tedaj za toženčevo podjetje. Za delo izvršeno preko tega časa, velja določba § 10. zakona o zaščiti delavcev.

Ker je iz § 12. zakona o zaščiti delavcev odnosno člena 29. uredbe o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih podjetij in o delovnem času pomožnega osebja zabranjeno delo ob nedeljah in praznikih, velja tudi za delo, opravljeno ob teh dneh kot preko zakonite meje izvršeno, določba § 10. zakona o zaščiti delavcev.

S to odločbo vrhovnega sodišča je bilo razčiščeno tako važno vprašanje za šoferje.

Širša seja JSZ

V nedeljo 5. januarja je bila v Ljubljani širša seja načelstva Jugoslovanske strokovne zveze, na kateri so obravnavali pereča delavska in socialno politična vprašanja. Za članstvo JSZ in javnost je bila na seji so-glasno sprejeta naslednja načelna izjava:

1. Jugoslovanska strok. zveza slej ko prej vztraja na načelu svobode delavskega združevanja.

2. Smatramo, da je za uspešno obrambo in dosego delavskih pravic tudi v prihodnje nujno potreben enoten nastop vsega slovenskega delavstva.

Zakaj nimamo več strokovno nadaljevalnih šol za vajence

Banska uprava je predpisala, da smejo po več občin združiti v eno šolo. Na ta način bi imeli v dravski banovini do 90% vajencev in vajenk, ki bi za časa učne dobe obiskovali vajenske šole.

Za primer navajamo sledeči dogodek: Banska uprava je lani dovolila otvoritev začasnega strokovnega tečaja, namesto zaprosene strokovne nadaljevalne šole od strani šolskega upraviteljstva in župnega urada v Stični. Tečaj bi se moral pričeti najkasneje s 1. novembrom l. l. V primeru, da se v tekočem šolskem letu uredijo denarna in vsa ostala vprašanja glede ustanovitve strokovne nadaljevalne šole, se bo to odprlo s prihodnjim šolskim letom. V tem primeru bodo absolventi letošnjega začasnega strokovnega tečaja mogli vstopiti v II. razred strokovne nadaljevalne šole.

Šolski okoliš občinskega strokovnega tečaja odnosno strokovne nadaljevalne šole v Stični bo obsegal poleg občine Stična še občine odnosno kraje: Višnja gora, St. Vid, Sv. Rok, Petrušnja vas, Sv. Pavel in Gromlje. Občini Višnja gora in St. Vid pa bosta obvezani, da sorazmerno s številom tamkajšnjih obrtniških in trgovskih vajencev in vajenk vstavljata v svoj vsakokratni letni proračun za to potrebni znesek in ga bosta izplačevali šolskemu odboru strokovno nadaljevalne šole v Stični kot prispevek za kritje stroškov imenovane šole.

Občina Stična je prevzela nase in bo dala brezplačno na razpolago šolske prostore, razsvetljavo, kurjavo, nekoliko bo prispevala za honorarje učiteljstvu itd. Ostali dve občini St. Vid in Višnja gora, pa bosta morali še enkrat pretresati to šolsko vprašanje za njihove vajence, ki morajo posečati šolo po predpisih zakona. Upajmo, da bodo pri drugi občinski seji občinski možje sprevideli, da naši vajenci ne smejo biti brez šolskega pouka. Prav dobro je rekel nek mož: Ljudem je vendar treba pouka, predvsem so pa pouka in vzgoje potrebni vajenci, da ne zaidejo na stranpota, ker se le prerado zgodi. Morala ljudi je že tako obupno nizka, kar bo v bodočnosti imelo za nujno posledico, da ne bo v narodu dovolj odporne sile v odločilnih trenutkih.

Prav za vsakega delavca nastaja daleč vprašanje, kako vrednoti družbo, predvsem delovnega človeka kot delovno silo, kake pravice in dolžnosti ima ta do človeške skupnosti. To vprašanje si stavljamo danes tem bolj upravičeno, ker vsak dan v večji meri doživljamo pritisk na delavca kot človeka, ki ga pojmujejo vladajoči vedno bolj kot človeka samo z dolžnostmi, ne pa kot človeka s pravico, mislimo s pravico do kolikor toliko urejenega življenja. Za svoje kolikor toliko urejeno življenje so nedvomno potrebni vsaj nekateri osnovni pogoji. Če teh ni, ne moremo govoriti o dostojnem življenju.

delodajalcem in delojemalcem. Vsi pa smo prepričani, da je urejeno razmerje med delodajalcem in delojemalcem in primerno blagostanje delavstva tudi temelj močne države. Pretvarjanje in neizpolnjevanje socialne zakonodaje je obema — državi in delavstvu — v škodo, saj če slabimo moč delavstva, s tem slabimo tudi moč države. Socialna zakonodaja štiti delavca v prvi vrsti pred prevelikim fizičnim izkoriščanjem, pred škodovanjem delavčevemu

Strokovna poročila — Razmere v podjetju „Sešir“

Tovariš in prijatelj, ali si že bil v Skofji Loki?

Gotovo je bil še mnogoteri od vas in tudi ve, kje stoji tovarna »Sešir«.

To je velika stavba s še večjim dimnikom, na zunaj je videti zelo solidna. Resničen je pregovor, da je prav lepo jabolko v sredini gnilo.

Danes se hočemo malo pobaviti z zdravstvenimi in zaščitnimi napravami v tovarni »Sešir«, ker razmere vpijejo po temeljiti preureditvi. Že način izdelovanja klobukov pove, da je delo težko in nezdružljivo, z živim srebrom prepojene sirovine, razne druge kisline, vreča voda, suha para itd. Med posameznimi oddelki naj omenim najprej barvarijo. To so majhni prostori, katere so letos malo prebelili in popravili, drugače bi se sesuli, tako jih je vlaga razjedla, kako bi torej ne človeka-delavca! V barvariji stoji 5 velikih barvalnih aparatov in to v prostoru, ki meri v dolžini kakih 12 metrov in v širini 5 metrov. Ko so popravili ta objekt, so zlasti polagali pozornost novi veliki in zračni pisarni. V barvariji je zrak neznosen, prepojen z vročino in s smradom po kislini, silna vlaga, vse to slabo vpliva na zdravje delavcev v barvariji. Spodnji oddelki, v katerem se izdelujejo tulci, je izpostavljen v zadnjih mesecih strašnim razmeram glede zdravja. Ko se je bližala hladna jesen, se je pojavila nujna potreba po novem oddelku, ki se je tudi dozidal, a odprtine za okna in strešno stekleno steno so zavarovani z deskami. V tem novem oddelku stoji stroj, zavarovan z deskami in lepenko. Pa vidite delavca in delavke pri tem stroju, kako so do kože premočeni od pare in vlage, ker jim stalno pada mokrina z desk iznad glave. Od ene strani brije

zimski mrzli veter, z druge strani jih muči vročina. Ko so podrli stari objekt, so s tem v zvezi morali razdreti oziroma zazidati dva velika ventilatorja, ki sta služila za odvajanje odvisne pare in za dovajanje svežega zraka številnemu delavstvu spodnjega oddelka. V vsem oddelku je za čas obratovanja tako gosta megla, da se delavec delavcu zdi, kakor da bi videl »fato morgano«. Vrh tega ti pa še na glavo kaplja, kapljica za kapljico. Vse to mora prenašati, da si prisluziš košček kruha. Predstaviti pa moramo še motorni oddelki. Ta oddelki je zaradi nepraktične namestitve in obenem ureditve jedro stalnih intervencij in zahtev delavstva po izboljšanju v tem oddelku. Doslej je bilo razen manjših izboljšanj vse zaman. Delavke v tem oddelku morajo požirati prah, s katerim je zrak prenasajen. S prahom je pomešana tudi barva, ki gotovo ni priporočljiva za zdravje. Oddelki je tudi izpostavljen prepihu in mrazu, ki ni bil dosti manjši kakor zunaj na prostem. Vzeli smo zaenkrat samo te tri oddelke v pregled. Ukreniti se mora vse potrebno posebno sedaj, ko je bilo vse delavstvo tovarne »Sešir« po posebni zdravniški komisiji pregledano in so baje ti pregledi zelo porazni. Za kopalnico prosimo že leta in leta, a za njo ni denarja, pač pa se stalno nabavljajo stroji, in sicer odkar stoji tovarna »Sešir«. Za plačane letne oddihe ima upravni svet gluha ušesa, ker rajši vidi, da bo delavstvo čisto izčrpano. Mnogo se je v podjetju »Sešir« grešilo zoper zdravje zaposlenega delavstva. Sedaj je skrajni čas, da bi bilo tudi enkrat konec in se malo bolj zaščititi zdravje delavcev v tem podjetju.

Delavec.

življenju in čisto pred pomankanjem. Zdravo in dobro razvito delavstvo, posebno še, če je tega veliko število, je porok tudi zdravim razmer in najmočnejši branitelj vsakega nasilja od zunaj. Jemati delavstvu se pravi jemati tudi državi. Države ne predstavljajo danes ozek krog vladajočih, temveč široke množice delovnega ljudstva.

Delavstvu nihče ne bo pomagal; naša rešitev je le v samopomoči in borbi!

S. K.

Volitev obratnih zaupnikov ne bo!

Dravska banska uprava razglasa:

»Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov, ki bi se v smislu čl. 2. Navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov v podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev, imele vršiti tekom januarja t. l., se odlože na poznejši čas.

Glede na to se obenem preklicujejo doslej že v posameznih primerih določeni dnevi volitev.«

Zdravstveno stanje tov. Jožeta Gostinčarja

V noveletni številki »Delavske pravice« smo poročali o težki bolelosti tov. Gostinčarja. Njegov položaj se je, hvala Bogu, toliko izboljšal, da smemo upati na popolno okrevanje. Pretekli teden sta napravila pri njem na domu gg. dr. Arko in dr. Matko operacijo na nogi in mu vzela nabrani gnoj iz noge. Hripa je popustila popolnoma in sedaj tov. Gostinčar nemoteno diha, le hud kašelj ga teži in bolečine v nogi mu ovirajo potrebno spanje. Pretekli teden ga je obiskal tov. Pukšič z Jesenic, prav tako nekaj dni kasneje tov. Ravnik, ki si je prav za to izposloval en dan dopusta. Zadnje nedelje pa so ga obiskali tovariši iz Celja, Hude jame, Skofje Loke, Jarš in iz Ljubljane. Iz centrale JSZ pa je večkrat kdo pri njem, tako da stalno zasledujemo njegovo bolezen in ga skušamo razvedriti. Obiskov je tov. Gostinčar zelo vesel in vsakemu priporoča, da z vsemi silami delamo za našo JSZ.

Urednikova pošta

Na prošnjo odgovornega urednika J. Rozmana pojasnjujemo, da on ni avtor članka »V novo leto, v novo dobo!« v letošnji 1. številki, kar so pa bralci lahko razvideli sami iz vsebine in sloga sestavka. — Ur.

Joža Mahnič:

Siromakova božična pesem

(Nadaljevanje)

»Da vas ni sram!« je planilo iz nje zaničevalno in ponosno. Hotela je oditi. Godschmid je spoznal, da je govoril preveč naravnost, kesal se je, da ni znal za nekaj časa skrivati svojih strasti. Svojo prenatrpanost je hotel popraviti. Prižgal je vse luči v pisarni, ji zatrjeval, da ga je napačno razumela, da so njegove simpatije do nje čisto duhovnega značaja, čustva, kakršna gojimo do vsakega bližnjega, ki je potreben naše pomoči. Toda Francka se ni dala preslepiti; odločno je izjavila, da od nje ne vzame niti pare, pa če bi imela od gladi umreti; da je poštena, poročena žena in da jo mora takoj pustiti svobodno oditi, sicer mu utegne kakšno zagosti, kakor je preprosta in neuka. On je uvidel, da ima opravka z nenavadno žensko. »Lej, lej, kdo bi si mislil! Tako krotka golobica, pa tako ostro brušen jeziček! In domišljija! Kaj ji ne pride na misel! Jaz — da bi se tako ponižal, da bi se vlačil po beznicah s takole beračico?« Njegov onemogel smeh je čudno odmeval po visokih sobah. Hotel se je na vsak način znesti nad žensko, ki je imela v sebi toliko poguma, da ga je osramotila. Njegove oči so se nebrzdano pasle po njenem telesu. Tedaj je ugledal, da je nosna. »Nisem vedel,« je črnil ironično v peklenskem zadoščanju, da imamo še toliko krepostnih žen. Dokler bo naš narod imel še kaj takih, se nam ni ničesar bati!« Nato je plosknil z rokama. Na divanu, z zelenim žametom prevlečenim, ki ga do-

slej Francka niti ni zapazila, sta se zganila dva psa — ta dva sta razširjala po pisarni tisti ogaben vonj — se leno pretegnila in zavezala ter skočila za gospodarjem, ki je ponosno odšel v svoje stanovanje. Francki se je zdelo, da jo je nekdo z železno pestjo udaril po sencih, meglilo se ji je pred očmi, noge so ji odpovedovale in kakor da je pod srcem tisto drobno v protestu zakričalo. V svoji dobrosočnosti ni mogla verjeti, da na svetu kdo more biti tako surov.

Sama ni vedela, kako je našlo na cesto. Na samostanski poti sta se dobila ob dogovorjenem času z Ivanom. »Si ti kje kaj dobila?« jo je radovedno vprašal. Nemo je odkimala z glavo. Ivanu se je zdelo čudno zamišljena in nemirna. »Nekaj jo grize. Moram priti do dna njeni skrivnosti.« »Francka, kaj te muči, povej mi, moraš mi povedati!« jo je rotil. »Sedaj ne, tu ne, Ivan, pozneje, zunaj, ko bova sama.« Borna večerja ji ni šla nič kaj v tek. Na ulici mu je razodela, kar je doživela pri vletgovcu. Tako jo je razburil, da se boji za otroka. Ženine besede so ga pretresle in očital si je: »Sam sem kriv. Zakaj pa sem jo sploh pustil po hišah, Saj bi si lahko mislil, da bi se ji utegnulo kaj takega pripetiti! Nikamor več ne pojde sama!« Prosil jo je odpuščanja.

Za to noč še vedno nista imela strehe. Trkala sta na sto vrat. »Če bi naju prenočili, lepo prosiva! Saj ne potrebujeva postelje. Samo košček poda, oedeje imava s seboj. Žena je bolna. Lepo prosim!« »Nemogoče, sami smo na tesnem!« so jima odgovarjali.

Zunaj je pričel naletavati sneg in nato je pritisnil še veter, da je medlo.

Kadar je Ivan pogledal svojo ženo, ga je zabolelo. Tako mlada, lepa in dobra, vrednejša od vseh teh staričkavih, namazanih in izprijenih mestnih žensk, pa nima, kamor bi glavo položila. V lase in v veke so se ji lovile ostre, mrzle zvezdice, oči so ji vročično gorele, osinele ustnice so ji podhrtevale, noge je le mukoma vlekla za seboj, včasih se je stresla po vsem telesu. Na sebe niti misliti ni hotel, čeprav je vedel, da se je tudi vanj že prikradla bolezen in se zajedla tako globoko, da jo bo v ugodnih razmerah težko kdaj pregnati. Pri vsem idealizmu se je Ivana Skalovca loteval obup. Ali naj blodita vso noč po mestu? Naj prenočita kar na prostem? To sta bili edini možnosti, toda konec je bil oba krat isti: zmrznila bi. Prej ali pozneje. To je nazadnje vseeno.

Pogumno je potrkal na bogve katera že vrata. Na pragu se je pojavila starejša ženska, ki jo je skopost posušila do kosti: »Ah, kako bi vama rada pomagala, pa sem sama taka reval!« In že je vrata zaprla za seboj. Toda takoj nato jih je odprla vnovič, čisto malo; skozi ozko špranjo je pomolila svoj dolg, ošiljeni nos z očali na koncu: »Vesta kaj? Stopita v podstrežje. Morda vama uspe. Tista gospa rada pomaga.«

Stopnice so se končavale v temi. Zadel je ob tram. Skozi nezavarovano strešno lino je brilo. Zaslišala sta otroški vrišč. Ivan je prijel Francko za roko in je tipal po zamrzlem perilu, prašnih brunih in raskavem zidu. Nazadnje je zagledal pri tleh svetlo razpoko: to bodo vrata! Potrkal je. Nihče se ni odzval. Zaradi hrupa, ki so ga

delali otroci, najbrž niso slišali. Potrkal je vnovič, močnejše. Vrata so se škripaje odprla, na njih se je pojavila ženska srednjih let z usahlimi prsmi, vdrtimi lici, srebrnimi nitmi v kostanjavih lasih, a še zelo mehke polti brez gub in z dobrimi modrimi očmi.

JUVAN IVAN in JUSTI

trgovina, Sr. Gameljne

p. Št. Vid nad Ljubljano

se vsem cenjenim odjemalcem
še nadalje priporočata

»Brez posla sem. Žena pričakuje otroka. Nikjer nisva mogla dobiti prenočišča. Če ste tako dobri...« Vdovi so se tisti hip ovlažile tiste lepe oči: »Le vstopita, se bosta malo pogrela!«

★

Stanovanje je obsegalo eno samo, preveliko sobo, ki je služila hkrati tudi za kuhinjo. Stene so bile poševno in od dima orumenele. Nedaleč od železnega štedilnika je bila ogromna miza, kjer se je gnetlo pet otrok, ki so ob prihodu tujcev utihnili in radovedno zrlji vanju. Razen dveh omar, ku-

Do naših krajev

Preserje

Že delj časa ni bilo iz Preserij nobenega glasu. Seveda pa kljub temu ne spimo, ampak se stalno trudimo in prizadevamo za zboljšanje našega težavnega položaja. Preteklo leto je bilo za nas črno leto. Poleg težav, ki so zadele številne delavske družine v zvezi z orožnimi vajami, smo 19. okt. dobili vsi delavci 14 dnevno odpoved s pristavkom, da izstopimo iz službe, ko bo podelan ves les, kar ga je na skladišču. Z 28. novembrom smo bili vsi na cesti, poleg polovice delavstva, ki je morala službo že poprej zapustiti. Tako se je znašlo tik pred zimo 70 delavcev brez kruha. Zaupniki in centrala JSZ so se kajpak prizadevali, da bi nesrečo kolikor mogoče prepričali ali da bi podjetje začelo s ponovnim obratovanjem vsaj z novim letom. Kljub temu, za zdaj še ne kaže, da bi mogli začeti z delom. — Tako smo sedaj odvisni zgolj od podpor borze dela, ki pa prihajajo zelo nerodno. Nekateri, ki so že po 2 meseca na cesti, so prejeli podporo komaj za 14 dni, nekateri pa sploh še nič. Borza dela bi morala skrbeti za bolj redno izvrševanje svojih zakonitih dolžnosti; delavci smo morali leta in leta redno plačevati svoje prispevke tudi zanjo. — Za božič nam je po posredovanju JSZ podjetje izplačalo enotedensko mezdo kot božičnico.

V soboto pred božičem smo imeli sestanek, ki je bil dobro obiskan. Tovariš Grošelj nam je obrazložil položaj lesnih delavcev drugod, posebno v Nazarjih, ki je po izdelkih sorodno našemu. Prav tako je razložil, kako je s podporami borze dela, s katerimi ima centrala mnogo dela in posredovanj, da tudi tu pridejo delavci do svojih pravic. — Naše delavstvo je hvaležno centrali JSZ za prizadevanje, da bi nam olajšala težki položaj. Delavstvo je hvaležno tudi vodstvu tovarne Feliks Stare, posebno prokuristu g. Svajgerju za razumevanje in pomoč ob času najhujše brezposelnosti.

Jesenice

V nedeljo 19. januarja bo članski sestanek ob pol 10 dopoldne. Dolžnost vsakega člana je, da se ga udeleži in s tem pokaže, da se zaveda pravic, ki mu kot delavcu pripadajo in da se zanje tudi bori. Dnevni red sestanka je varen.

Razglas Krajevne bratovske skladnice na Jesenicah. Za upokojence in njihove družinske člane, ki so se prijavili v prostovoljno boln. zavarovanje pri krajevni bratovski skladnici na Jese-

nica, se bo vršila zdravniška služba tako, da bo ordiniral: Dr. Hafner Jože za zavarovane upokojence v ambulanci bolnice dnevno od 8 do 10 dopoldne. Dr. Čeh Milan v ambulanci bolnice dnevno od 8 do 10 dopoldne za vse družinske člane, ki bivajo v okolišu: Vrba, Smokuč, Doslovč, Breznica, Selo, Breg, Zirovnica, Moste, Potoki, Javorniški rovt, Koroška Bela in Javornik do bolnice, ter za vse zavarovance in njihove družinske člane iz navedenega okoliša po potrebi tudi na domu bolnika. Dr. Keržan Bartol v ambulanci bolnice dnevno od 14 do 16 za vse družinske člane, ki bivajo v okolišu: Jesenice, Hrušica, Planina, Plavški rovt, Pod Možakljo, Blejska Dobrava, Pod Kočno, Na Kočni, Poljane in Javornik do bolnice, ter za vse zavarovance in njihove družinske člane iz navedenega okoliša po potrebi tudi na domu bolnika. Dr. De Gloria Jakob v Radovljici v ordinacijskih urah ter po potrebi tudi na domu bolnika za vse zavarovance in njihove družinske člane iz Radovljice in njene okolice, to je vasi, ki so znotraj črte: Rodne, Poljče, Begunje, Sv. Lucija, Leče, Brezje, Ljubno, Podbrezje, Podnart, Ovsišje, Kropa, Kamna gorica, Lipnica, Lancovo, Lesce, Hraše, Studenčice, Rodne. Dr. Wolf Vlado v Bohinjski Bistrici v ordinacijskih urah ter po potrebi tudi na domu bolnika za vse zavarovance in njihove družinske člane iz Bohinjske Bistrice in okolice. Bolniški listi se bodo izdajali v pisarni bratovske skladnice na Javorniku (bolnica).

Bohinjska Bistrica

V nedeljo 12. januarja bo zaupniški zbor JSZ v Bohinjski Bistrici v gostilni Minke Skuškovice ob 11 dopoldne. Vsak naj se ga udeleži!

Jarše

V nedeljo 12. januarja 1941 bo ob 15 v prostorih gostilne Bunkež v Jaršah članski sestanek naše krajevne skupine tekstilnega delavstva. Sestanek bo zelo važen, zato prosimo člane in članice, da se ga v čim večjem številu udeležijo.

Kočevje

Po sklepu odbora se je ob nedeljo 12. januarja ob 15 v prostorih gostilne Beljan v Kočevju članski sestanek strokovne skupine tekstilnega delavstva. Ker so sestanki posebno za nas zelo važni, naj nikogar ne manjka. Kot zastopnik centrale pride tov. Pestotnik. Na sestanek povabite tudi neorganizirane!

je vsaj za nekaj dni dobil zaposlitev in da bo plačal za posteljo in hrano ob tednu.

Tako je prišel sveti večer. Vdova je mesila »pogačo«, ki v resnici ni bila nič drugega kakor navaden kruh z rozinami. Otroci so se drenjali v kotu in postavljali jaslice. V še vlažen mah so zasajali ovce in pastirce, posuli stezo do hlevčka, obesili na nit izpod stropa angelca, najstarejši deček pa je še pozno popoldne slikal betlehemsko mesto, ki je moralo biti vsako leto novo, da je bilo kaj spremembe. Po večerji so božičevali; mati je pokadila z blagoslovljeno oljko in dišečim smrečjem, nato so pred jasicami peli. Ko jim je mati ponovno zatrdno obljubila, da jih bo za polnočnico zbudila, so se odpravili k počitku, polnem lahnih, rožnatih, skrivnostnih, otroških sanj. Ivan je prinesel ženi za božičnico toplo jopo in ruto. Franček je bilo ta večer huje. Bedel je ob postelji in nepremično zrl vanjo. Obraz ji je bil droban, nežen in poduhovljen, kakršnega imajo kerubi iz belega marmorja, klečeči ob tabernakljih. Na oznojeno čelo so se lepili svileni kodri njenih las, od časa do časa je dvignila za trenutek kakor svinec težke veke in njene oči so se srečale z njegovimi, ustnice so bile brezkrvne, suhe in razpokane, prsi so se ji burno dvigale. Bila je kakor razcevela dehteča roža, ki se utegne vsak hip osuti. Okoli enajste je napadlo tako silno, da je gospodinja nasvetovala Ivanu, naj steče po zdravnika, ona pa da bo medtem že pazila pri bolnici. Kakor da se mu udara svet pod nogami je drvel po strmih in docela temnih stopnicah na ulico. Doktor je s svojo družino čul ob razsvetljenem in pod težo obeskov in slaščic se šibečim drevescem in je bil takoj pripravljen iti. Ko sta se vrnila, je kriza dosegla

Radeče pri Zidanem mostu

Vse člane naše skupine papirničarjev obveščamo, da bomo po novem letu pričeli izplačevati iz parskega fonda vsem tistim, ki so v bolniškem stanju več kakor deset dni, izvzemši porodnice. Želimo tudi vsem članom skupine srečno in zadovoljno novo leto.

Planina

V nedeljo 12. januarja bo ob 15 v običajnih prostorih članski sestanek naše krajevne skupine lesnega delavstva. Za centralo bo prišel tov. Borc. Vse tovariše vabimo, da se sestanka polnoštevilno udeležijo.

Vevče

Prijetno iznenadenje za delavstvo v Združenih papirnicah je bil prostovoljni božični prispevek podjetja vsemu delavstvu, ki je znašal v celoti okrog četrtilijona dinarjev. Razdeljen je bil tako, da se je upoštevalo družinsko stanje posameznika in so se gibali zneski od 190 do 560 din. Povprečje znaša okrog 400 din. Kljub temu, da je bil ta znesek podeljen tako socialno, je med delavstvom nastalo precej prerekanj, češ zakaj ne vsi enako? Nekateri nimajo pri takih dajatvah podjetja ali

Rokavice, nogavice • Karničnik, Nebočnik

stremljenjih organizacij pravičnega socialnega gledanja, ker jim je v mislih samo svoj lastni jaz. Vendar je tako pri družinskih dokladah kakor tudi pri tem božičnem prispevku treba urediti posamezne upravičene primere. Podjetje bo tudi tistim, ki so bili v letu 1940, dalj časa na orožnih vajah, plačalo primerno odškodnino poleg tega, kar je moralo dati na podlagi zakonskih določil. Vsak bo dobil za vsakih deset izgubljenih delovnih dni po 100 dinarjev odškodnine. Težava je sedaj le v tem, ker se svoječasno niso vsi upravičenci vpisali na posebno polo. Drugič je treba malo bolj pogledati objave obratnih zaupnikov na oglasni omarici. S strani obratnih zaupnikov se je že ukrenilo potrebno, da se tudi ta nerodnost primerno uredi in se ne usvrtajo razlike. Tudi tovarniških upokojencev se je na prošnjo obratnih zaupnikov podjetje spomnilo in bodo od 1. januarja 1941 dalje prejeli samski in vdovci brez otrok po 65 din, poročeni in vdovci z nepreskrbljenimi otroki pa po 100 din mesečno poleg dosedanjih pokojnin. Pri sedanjih zelo skromnih rentah je ta naklonitev podjetja vsakemu upokojencu ali upokojenki zelo dobrodošla in so vsi podjetju za ta korak zelo hvaležni. Za prvo polovico januarja 1941 smo banški upravi prijavi volitve obratnih zaupnikov, od katere pa zaenkrat še

nismo dobili potrebnega dovoljenja. Kakor pa zvemo, so tudi letos začeli z odlaganjem volitev. Kedaj bodo sedaj, ne vemo.

Celje

Ker je bila pred nedavnim objavljenom nova mezdna lestvica za mizarsko stroko v Sloveniji, je bilo določeno, da se za celjsko članstvo skliče sestanek, ki bo v nedeljo 12. januarja ob 9 dopoldne v sobi JSZ. Sestanek je sklican za nedeljo zaradi tega, da se ga morejo udeležiti tudi tisti tovariši, ki stanujejo izven Celja. O zadevi bo poročal zastopnik centrale tov. Kovač. Ker je že snov sama za mizarske pomočnike zelo važna in ker bomo na tem sestanku še podrobno pregledali naš celjski položaj, pričakujemo od vseh, da se sestanka polnoštevilno udeležijo.

Rače

Nahajamo se sredi zime ter ugibamo, kako bi preživeli zimo do konca. Dela imamo še toliko, da se bomo preinili skozi zimo s prehrano in obleko. Bojimo se pa, kako bo, če nam zima zapre delo in smo vrženi na dom brez zaslužka in hrane ter pomoči od zunaj. Za silo bi že še šlo, ker si bodo nekateri iskali pomoči pri Borzi dela. Pa

kaj, ko se ni nadejati, da bi dobili še tisto, kar jim pripada. Kako bo letos z Borzo delo? Na to vprašanje je težko odgovoriti. Odkar so bile minimalne mezde povišane in tudi bolniška blagajna se plačuje malo več, kakor tudi vsi drugi davki in skladi, se mora tudi podpora Borze dela povečati v istem razmerju, in sicer tako, da pride vsak delavec na svoj račun. Zato bi bilo potrebno, da bi v ta namen višja oblast ukrenila vse potrebno, da bi se rešilo tudi to vprašanje in želja delavstva. Ker se vrši sedaj na zimo na mnogih krajih redukcija delavstva, je delavstvo prisiljeno, da zahteva svoje za preživljanje. Saj to je delo, delo delavskih rok samih, in če človek dela, je tudi upravičen, da prejme za svoje delo ustrezajoče plačilo. In to plačilo naj bo v tem, da bi se mu v njegovi nezaposlenosti dodalo to, kar je najbolj potrebno, in to je podpora od Borze dela v zvišani obliki.

Kako pa je z organizacijo? Reči moramo, da stalno narašča, in to je upanje, da se bodo dosegli cilji, ki jih želi delavstvo. Dosegli bi se že bili veliki uspehi, ko bi se že prej pobrigali za svojo dolžnost in plačevali v redu svojo članarino. Ko bi ne bilo treba plačevati članarine, bi že bili skoraj vsi organizirani, tako pa se jim zdi škoda dati tistih nekaj dinarjev na mesec. Rajši jih spravi na kakšen

višek. Ivan ni mogel gledati svoje žene, ko se je zvijala od muk. Najrajši bi bil kje zunaj, da bi ne slišal niti njenih pretresljivih krikov. Toda ostal je v sobi in se obrnil od njene postelje. V sicer mračni sobi je gorela v kotu pred jasicami oljnata lučka. Sedaj pa sedaj je njen plamen visoko vzplapolal in vztrepetal in sence figur so pošastno podaljšane zaplahunale po stropu. Ivan je srepo zrl v Marijo. Iz duše mu je kipel vroča molitev: »Sveta Devica, ti veš, kako zelo jo ljubim, da je njeno življenje moje življenje, da je moje edino bogastvo; ohrani mi jo pri življenju!« To prošnjo je ponavljal z blazno vnemo in naglico...

Tedaj je za njim zavekalo. Ivanu se je krčilo srce od negotovosti, strahu in upanja. Potem je planil k postelji. Ob novorojenem detetu je ležala negibna žena. Ozrl se je v zdravnika in kakor na smrt obsojeni od sodnika pomilostitve je pričakoval od njega rešilne besede. Doktor se mu je nasmehljaj, mu pokimal in položil prst na usta v znamenje, naj molči. Nekaj časa je še posedel ob bolnici. Ne da bi Ivan opazil, je z bistrim očesom in prodornim duhom v hip ugotovil njune premoženjske razmere. Bolnica je iz neurejenega sopenja prešla polagoma v redno spanje. Tedaj se je zdravnik dvignil in pozdravil gospodinja. Ivan mu je sledil v vežo. »Bodite brez skrbi, gospod Skalovec, žena vam bo zdrava ostala. Toda sedaj mora imeti nekaj časa popoln mir. Upam, da moja strokovna, zdravniška pomoč ne bo več potrebna. Da me ne boste nadlegovali zaradi denarja. Stvar je v redu. Sam sem v študentovskih letih okusil vso grenkobo bede. Vem, koliko zmore človek, ki danes ne ve, s čim si bo jutri kupil črnega kruha. Ne glede na to, ali bo ženi dobro ali ne, pridite jutri

dopoldne, kadar pač utegnete k meni. Vi nimate niti najpotrebnejše obleke. Jaz imam nekaj ponošene, a še dobro rabne. Poleg tega boste prihajali teden dni, vsako opoldne in zvečer ob sedmih k moji ženi, da vam bo odstopila malenkost za vašo. Brez pravilne prehrane bi bilo njeno zdravje in življenje močno omajano, ker se je tudi močno prehladila. Pa vesele praznike!« In že je komaj slišno odbrzel s svojo baterijo po stopnicah, preden se je Ivan mogel osvestiti in se mu dostojno zahvaliti. Nalhalno je odprl vrata, da stara ključavnica ne bi preveč rogovolila, stopil po prstih do gospodinje, ji hvaležno stisnil roko in ji šepnil, naj gre malo podremat, da jo bo že on poklical za polnočnico. Vdova je bila utrujena in ga je ubogala. Ivan se je vsedel k postelji in svojega pogleda ni niti za hip odvrnil od žene in otroka, ki se je tudi že unesel.

Nekje so se razmajali zvonovi, močno in ubrana pesem bron je plavala nad mestom, da so zadržala srca v sveti radosti. Ivanu se je zazdelo, da se je po vsej izbi razlila slepeča svetloba, pa sam ni vedel, odkod je sijala. Ali iz njegove srečne duše, ali iz žene mučenice, ali iz nedolžnega otroka, ali iz jaslje in nadzemske skrivnosti, ki je tisto uru prepajala ves svet, ali iz vsega skupaj? Tedaj se je za kratek čas prebudila tudi Francka. Ko je ugledala poleg sebe Ivana, ji je zaigral v očeh, na licih in ustnih smehljaj. On pa se je sklonil in jo poljubil na čelo.

Rodil se je brat Kristusov, brat v zunanem uboštvu in notranjem bogastvu, brat v tpipljenju, veri, borbi, ljubezni in povečanju...

Poravnajte naročnino!

drug način s poti, samo na svojo dolžnost se ne spomni. Pa takim je škoda vsaka beseda, ker se jih ne prime, kakor kamen zidu ne, če ga vržeš vanj. Kadar je pa človek v hudi stiski, je le dobro, če se ima kam obrniti in iskati pomoči. In jo tudi dobe, če je bil skoz in skoz zvest član svoje organizacije. Večkrat se zgodi, da kdo pravi: »Plačal bo prihodnjic, sedaj ne morem.« Pa pride tisti prihodnjic, pa spet

ne more. Taki, ki tako pravijo, ne bodo nikoli nič plačali in nikoli ostali zvesti svoji organizaciji. Kje se lahko dobi pomoč, to dobro vedo, samo ne upajo stopiti na tisto pot, ker jih je sram in se zavedajo, da jo hočejo le izkoristiti, ne da bi kaj prispevali. Kar boš sejal, to boš žet. Ne upaj, da bi iz nič dobil to, kar bi rad. Članil Bodite zvesti svoji organizaciji in zapajate ji!

Razgledi

V odločilnih časih

Pogled nazaj v preteklo leto je poln velikih svetovnih dogodkov. Evropska vojna se je razplamtela v svetovno vojno. Zajela je neposredno ali posredno v svoj metez vse dele sveta. Slika evropskega zemljevida je v kratki dobi enega leta dobila zarisane nove oblike. Za Avstrijo, Češko-slovaško, Albanijo in Poljsko so izgubile svojo samostojnost še Danska, Norveška, Belgija, Nizozemska, Francija, Romunija, Baltske države Estonija, Letonska in Litva so postale sestaven del Sovjetske Rusije. Del Finske si je osvojila Sovjetska Rusija z vojno. Nove vojne so se v jeseni razvile v Afriki in Grčiji. Milijoni mrtvih in ranjenih, umetih, pregnanih, brezdomcev, sirot, armade brezposelnih, lačnih rastejo še vedno. Na način, kot si ga je komaj mogla zamisliti najbujnejša domišljija v fantastičnih knjigah in filmih, se uničujejo zgradbe in tehnične naprave.

V silnih potresih in trpljenju se rušijo temelji, na katerih so doslej živeli med seboj narodi, na katerih se je doslej razvijalo svetovno gospodarstvo in kulturno življenje. Živimo v zgodovinskem času, ko se podirajo temelji starega sveta in iz ruševin tega silijo na dan zamisli novih redov. Sedanja vojna, sredi katere živimo, je samo eno izmed znamenj, kako se podira stari svet in ustvarjajo pogoji za nov družbeni red. Pomembnejše kot vojni dogodki sami je dejstvo, da se obenem z veliko svetovno vojno nujno razvija tudi velik svetovni družbeni preobrat, ki so ga veliki misleci in mnogi državni pretresi med zadnjo in sedanjo vojno že zdavnaj napovedovali.

Sedanja vojna je dejansko prav za prav le nadaljevanje zadnje svetovne vojne v letih 1914—1918. Spopad svetovnih imperializmov pred dobrimi 25 leti pa je bil boj za razdelitev svetovnih bogastev, ki si jih takratne velesile niso mogle mirnim potom razdeliti. Iz nebrzdane sebičnosti, katere je postavljala za načelo miselnost zadnjih sto let vsakemu posamezniku, je zrastle tudi miselnost nebrzdane sebičnosti za posamezne narode. Veliki narodi so si postavili za načelo živeti na račun malih evropskih in kolonialnih narodov. Pri tem lovu za svetovnim bogastvom sta prišla v usoden spopad dva velika bloka velesil v zadnji svetovni vojni. Mir leta 1918. teh nasprotstev ni odstranil. Mir po zadnji svetovni vojni ni postavil mednarodnega sožitja na druge, pravilnejše osnove, ki bi dejansko omogočili med narodi miroljubno sožitje. Načelo o samoodločbi narodov je obveljalo samo za zavezniške zmagovalce. Vsi napori delovnega ljudstva, da si po končani vojni pribore nov družbeni red v Evropi, ki bi dal osnove mednarodnega sožitja, pa so bili po skupnem sporazumnem nastopanju med premaganimi in zmagovalnimi vladajočimi zadušeni. Nepripravljenost delavstva na eni strani ter usodna razcepjenost na drugi strani sta pripomogli k temu, da zadnja svetovna vojna osnov družbeni ureditvi v Evropi ni spremenila.

Dobo dvajsetih let po zadnji svetovni vojni označujejo same težke krize v mednarodnih odnošjih. Francija s svojimi zavezniki iz svetovne vojne vodi prvo vlogo v Evropi. Anglija s svojo konservativno stranko, v kateri ima prvo in zadnjo besedo angleški kapital, dela Franciji pogoste težave z namenom, da Francija nikakor ne sme postati odločilna moč v evropski politiki. Zato Anglija podpira vstajanje Nemčije, s simpatijami spremlja fašizem v Italiji, daje podporo raznim revizionističnim gibanjem. Preprečuje z vsem vplivom zblizanje Francije z Rusijo.

Iste težke krize doživljajo tudi vse države v svoji notranji politiki. Veliki štrajki, gospodarske krize, borba z brezposelnimi, borbe z neštetimi na-

rodnimi manjšinami, borbe proti prevratnim poskusom delavskih gibanj. Zelo številni so boji v raznih azijskih in afriških kolonijah. Čas teče hitro in tudi velike dogodke meče v pozabljeno. Samo skromen koledar, ki bi naštel največje dogodke, bi pokazal, koliko težkih mednarodnih in notranjih političnih kriz so države preživele od zadnje svetovne vojne do danes. Mirno delo za ljudsko blaginjo se ves čas po vojni ni več vrnilo med narode. Stalne napetosti, v katerih so se med seboj prepletale gospodarske, politične in ideološke krize, so napovedovale dvajset let, da se nahaja svet pred velikimi in odločilnimi gibanji.

Stvaren pogled na dogodke po zadnji svetovni vojni je napovedoval novo, strašnejšo in za zgodovinski razvoj odločilnejšo vojno. Samo želja, da se nova vojna prepreči, ni mogla dati prav tistim, ki so si zakrivali oči pred takimi napovedmi ter so imenovali vsakogar, ki je vojno napovedoval, »vojnega hujskača«. Preteklo leto, ki je značilno po tem, da se je vojni požar razširil že izven Evrope, je dalo prav vsem, ki so napovedovali, da bo vsaka omejitve vojne nemogoča. Že lani se je področje vojne razširilo na Afriko in Azijo. V začetku tega leta pa stojimo pred vprašanjem, kdaj se zapletejo v vojno še Amerika, Japonska in Rusija. Dogodki zadnjih mesecev leta 1940. pravijo, da to ne more biti prav daleč. Vojna je razdelila ves svet v tri tabor: evropskoazijska trozveza (Italija, Nemčija, Japonska), angleškoameriška skupina s svojimi zavezniki in Sovjetska Rusija. Prvi dve skupini sta po svojih odgovornih predstavnikih že nekajkrat povedali, da je boj med njima boj na življenje in smrt. Vsakršno poravnavo sta obe strani odločno odklonili. Dejanske drugega izhoda resnično ni, razen če eden ali drugi obenem s poravnavo prizna hkrati tudi svoj popoln notranji zlom. Rusija kot tretji samostojni tabor se doslej še ni pridružila nobeni obeh skupin. Ostala je nevtralna ter čaka, da bo posegla v razvoj zgodovinskih dogodkov po svoji zamisli o ureditvi sveta.

Ko ob koncu leta gledamo na dogodke in presenečenja, ki smo jih bili deležni zadnjih dvanajst mesecev, se še z večjim zanimanjem sprašujemo, kako se bodo svetovni dogodki razvijali v letu, ki ga začenjamo. Vsa znamenja kažejo, da se bo že v prvih mesecih vojna razširila obenem tudi zaostila. Ameriško-angleški blok si obeta lažjo zmago po dolgotrajni vojni. Blok trozveze poudarja, da bo odločitev izsilil hitro, to je preden bosta Anglija in Amerika do konca izvedli svoj oborožitveni program in dosegli vrhunec vojaške in politične moči. Po izjavah nemških in italijanskih vodnikov bi morali pričakovati že v prvih mesecih tega leta najodločilnejših spopadov. Zdi se, da bi moralo res tako biti, ker sta sili osi vedno zavračali v svojih načrtih dolgotrajno vojno. Pri tem sta računali s tem, da se mora končati

Priporoča se gostilničarka

Maček Marija

Sp. Gameljne

p. Št. Vid nad Ljubljano

Priporoča se

Bizant Franciška
gostilničarka, Zg. Gameljne

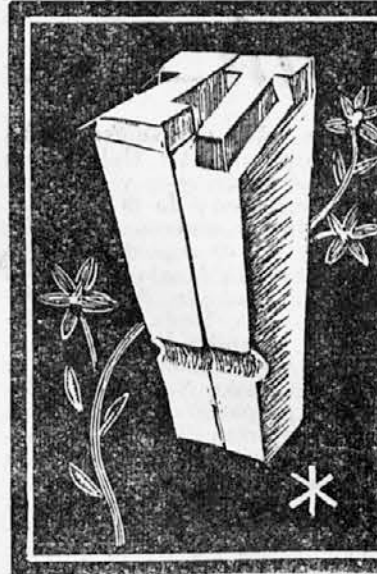
p. Št. Vid nad Ljubljano

Priporoča se trgovec

Tomo Svetina

Šmartno pod Šmarno goro

p. Št. Vid nad Ljubljano

Lepe tiskovine

VAM OSKRBI
SOLIDNO
IN POCENI

**ZADRUŽNA
TISKARNA**

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17

prej, preden bi Amerika lahko izdatno posegla v spopad. Ravno zaradi tega so odločilni dogodki sedanje vojne v tem letu verjetni, obenem pa razširjenje vojne na ostale velike države skoraj neizogibno. Vendar bi si pri vsem tem upali misliti, da takih presenečenj kot preteklo leto pri vsem tem ne bomo doživljali. Pač pa moramo biti pripravljeni, da bodo trdote vojne tudi nam vedno manj priznane. Strahote vojne se bodo še stopnjevale in čim večje bodo, tem bolj bomo upali, da jih bo kmalu konec. Konec pa bo pomenil tudi začetek nove dobe, novih mednarodnih odnosov, novega notranjega življenja v narodih. Veliko je naše prepričanje, da bo konec vojne pomenil za delovno ljudstvo vseh narodov novo dobo. Vse novo se poraja po velikem trpljenju in boju. Tudi v slovenskem delovnem ljudstvu mora vse druge misli in račune prevladati trdna zvest, da bomo morali v teh žrtvah doprinesli svoj delež.

★

Pomirjenje na Balkanu ni bilo dolgotrajno. V zvezi s potovanjem predsednika bolgarske vlade Filova v Nemčijo je pričakovati, da bo Bolgarija morala izjaviti, ali pristopi k trozvezi ali ne. Ob zadnji napetosti je Rusija posredovala v korist bolgarske nevtralnosti. Bližnje odločitve Bolgarije bodo usodne važnosti za dogodke na Balkanu. Številne nemške čete v Romuniji in na bolgarski meji čakajo nadaljnjih povelj. Turčija je začasno in kratkotrajno »pomirjenje« pravilno presojala ter je svojo armado obdržala mobilizirano in pripravljeno. Turčija ostaja pri svojem sklepu, da bo smatrala vsak pojav tujih čet na bolgarskem ozemlju za ogrožanje Turčije.

Pomemben govor bolgarskega predsednika vlade Filova za novo leto je imel tudi izjavo, da Bolgari čakajo v novem letu z novim upanjem na boljšo bodočnost ter verujejo v triumf pravičnosti. Da bodo Bolgari pri tej boljši bodočnosti morali sodelovati, jih je opomnil z bolgarskim pregovorom »da Bog daje, toda v koš ne meče« in da je »vsak narod svoje sreče kovač«. Opomnil je Bolgare, da naj bodo pripravljene na nove napore in na nove žrtve. Po tem govoru je takoj odpotoval v Nemčijo.

Od volje bolgarskega naroda smo se oddaljili, je izjavil na isti dan v parlamentu bivši bolgarski minister Petko Stainov, ker je bolgarski narod izvolil sedanji parlament pod geslom: za mir in za nevtralnost. Rekel je, da mora Bolgarija voditi politiko aktivne nevtralnosti kot jo vodi Sovjetska Rusija. Zagovarjal je tudi zblizanje Bolgarije s Sovjetsko Rusijo.

En teden že trdijo v Rimu, da bo konec vojne že v tem letu. Konec vojne bo povzročil napad na angleški otok, po katerem bo Anglija premagana — tako pravijo v Rimu. Utemeljujejo to tudi s tem, da so take napovedi utemeljene na podlagi poslanice, ki jo je Hitler poslal nemškim vojakom za novo leto.

Ko bo letalska vojna na vrhuncu, pravi italijanski vojaški kritik Cabiatti, tedaj bo blizu tudi čas, ko bo Nemčija začela izkrcavati čete na Angleškem in mogoče tudi na Irskem. Tako se bo razblinila v nič angleška nada, da bo vojna dolgo trajala in da bodo moči sile osišča vedno slabše, obenem pa da bi se Anglija okrepila.

»Srečen konec vojne se ni zagotov-

ljen za nas,« je rekel kanadski predsednik Makenzie King za novo leto. Hotel je še poudariti potrebo, da Kanada z vsemi močmi pomaga Angliji. Dalje je rekel: »Mogoče je, da se bo vojna končala v teku leta 1941. Toda ravno tako je verjetno, da se bo še bolj razširila na druge zemlje. Naloga, ki so pred nami, zahtevajo ogromne žrtve vsega naroda.

Ta vojna ima značaj revolucije, pišejo italijanski listi ob priliki Hitlerjeve novoletne poslanice nemškim vojakom, in pravijo, da se v tej vojni plutokratske sile bojujejo proti proletarskim silam. Ta boj se bojuje na življenje in smrt. »Regime Fascista« poziva vse narode v to tako imenovano proletarsko fronto.

Pomoč Amerike je treba preprečiti, pišejo italijanski listi, kajti sicer bo vojna trajala dolgo. Vojno je treba končati hitro in to »za vsako ceno«. Koliko časa bi še vojna trajala, če se ne konča še letos z zmago osi, listi ne pišejo.

Popolnoma izmišljene so vesti o mobilizaciji v Madžarski, so izjavili madžarski vladni krogi.

Bog je doslej blagoslovil naše orožje, je pisal Hitler v svojem novoletnem razglasu članom narodno socialistične stranke. »Če bomo zvesto in hrabro izpolnjevali svoje dolžnosti, nas Bog tudi v bodoče ne bo zapustil. S to vero stopamo v leto 1941.« V proglasu vojakom je za novo leto zapisal: Vojaki narodno socialistične vojske Velike Nemčije! Leto 1941. bo prineslo konec največje zmage v naši zgodovini.

Boj Italije je tudi naš boj, je zapisal Hitler v svoji poslanici, njeno upanje je tudi naše upanje. Otročja je misel propagandistov, da bi mogli s cepljenjem doseči kakšno spremembo v končnem izidu vojne.

Ob prihodu nemških letalskih sil na italijanska bojišča so bili vsi listi soglasnega mnenja, da je pričakovati večje napadalne poskuse osi tudi v vsem sredozemskem prostoru. Samo nekatere angleške poročevalske agencije so objavile, da je tako prevoze nemških čet na Balkan kot odhod nemških letal v Italijo treba smatrati kot poskus prevare, da bi se odvrnila pozornost od napada na angleški otok in Irsko, ki da ga Nemčija prav resno pripravlja.

Uvod v nove dogodke na Balkanu lahko sproži napetost, ki se že dobrih deset dni javlja med Madžarsko in Romunijo. Madžari pišejo, da so Madžari na romunskem ozemlju strašno preganjani. Romuni pišejo in izjavljajo, da presega ravnanje Madžarov z Romuni vse meje in da bo Romunija po vojni še večja kot pred sedanjo okrnitvijo. Ker sta obe državi v istem mednarodnem bloku, se bo konflikt lahko poravnal ali pa zaostri, kakor bo pač zahteval trenutni položaj.

Delavska
GLASILO **PRAVICA**
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-1. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.908.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jože v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. t. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)